

MINISTER
SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, 15 listopada 2021 r.

BM-VI.071.34.2020

Pan

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie,

w odpowiedzi na pismo z dnia 27 października 2020 r. nr. IX.517.2715.2019.JP przedstawiam poniżej informację na temat działań podjętych przez Ministerstwo Sprawiedliwości w celu realizacji wniosków pokontrolnych przedstawionych przez Najwyższą Izbę Kontroli po kontroli dot. „*Pomocy społecznej świadczonej osobom opuszczającym zakłady karne*”.

Celem przedmiotowej kontroli było określenie, czy gminy zapewniają skuteczną pomoc osobom opuszczającym zakłady karne. Kontrolą objęto 20 ośrodków pomocy społecznej. Tym samym, kontrola nie dotyczyła bezpośrednio działu „Sprawiedliwość”. Wśród wniosków pokontrolnych, które skierowane zostały min. do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz do samorządów – dwa odnosiły się do Ministra Sprawiedliwości.

Pierwszy wniosek adresowany do Ministra Sprawiedliwości dotyczył określenia, np. w odpowiednim rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości, wzoru świadectwa zwolnienia z jednostek penitencjarnych wraz z określeniem jakie dane obligatoryjnie powinny być tam ujmowane, tj. pełne i rzetelne informacje o sytuacji osób opuszczających te jednostki oraz działaniach (kursach, szkoleniach, terapiach), jakie dana osoba zrealizowała w czasie uwięzienia, a także o ewentualnych potrzebach zgłoszonych przez te osoby. Wniosek ten, co należy podkreślić, odnosił się bezpośrednio do zadań realizowanych przez Służbę Więzienną. Analogiczne rekomendacje Najwyższa Izba Kontroli zawarła w przedstawionej Ministrowi Sprawiedliwości *Informacji o wynikach kontroli*.

Wzór świadectwa zwolnienia określony był dotychczas w zarządzeniu nr 27/2015 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 20 czerwca 2015 r. w *sprawie wzorów i dokumentów ewidencyjnych* (załącznik E-26 do zarządzenia). Dokument taki powinien

zawierać dane określone wzorem, zgodnie z informacjami przekazanymi przez służby jednostki penitencjarnej, uczestniczące w procedurze zwolnienia, w tym m.in. na podstawie danych zawartych w załączniku nr 24 „Rozmowa Końcowa/Informacja o zwolnieniu” do zarządzenia nr 19/16 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 14 kwietnia 2016 r. *w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia i organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresów czynności funkcjonariuszy i pracowników działów penitencjarnych i terapeutycznych oraz oddziałów penitencjarnych*. Otrzymane przez zwalnianego świadectwo zwolnienia winno zawierać niezbędne dane dotyczące również zakresu udzielonej osadzonemu pomocy.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła, że nie wszystkie świadectwa zawierały pełną informację dotyczącą udzielonego wsparcia, jednakże bez podania konkretnych przykładów. Ze względu na fakt, iż zgodnie z § 128 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 czerwca 2015 r. *w sprawie czynności administracyjnych związanych z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawienie wolności oraz dokumentowania tych czynności* duplikatu świadectwa zwolnienia nie sporządza się, Służba Więzienna nie była w stanie zweryfikować skali tego zjawiska oraz ustalić przyczyn jego występowania, nie dysponując kopią wydanych świadectw.

W związku z wnioskami pokontrolnymi Najwyższej Izby Kontroli podjęte zostały działania legislacyjne w zakresie modyfikacji wydruku świadectwa zwolnienia, w sposób pozwalający na wydawane zaświadczenia o udzielonej pomocy postpenitencjarnej, jako załącznika do świadectwa zwolnienia (analogicznie jak w przypadku zaświadczenia o zatrudnieniu). W dniu 1 września 2020 r. weszło w życie zarządzenie Dyrektora Generalnego Służby Więziennej Nr 63 z dnia 26 sierpnia 2020 r. *w sprawie wzorów i dokumentów ewidencyjnych*. Zgodnie z treścią zarządzenia, *Wydruk Pen0026*, stanowiący załącznik do świadectwa zwolnienia (generowany automatycznie z systemu *CBDOPW*), zawiera wszystkie informacje o udzielonej pomocy postpenitencjarnej w trakcie odbywania kary.

Dodatkowo, Centralny Zarząd Służby Więziennej podjął działania mające na celu poprawę jakości wskazanego dokumentu, który dotychczas sporządzany był ręcznie, według wzoru. Druk dokumentu będzie zmodernizowany w nowym systemie *Centralna Baza Danych Osób Pozbawionych Wolności* – w taki sposób, aby automatycznie pobierał całą zawartość danych na temat udzielonej pomocy postpenitencjarnej w trakcie odbywania kary. Wymaga to wprowadzenia nowej funkcjonalności w systemie. Wówczas świadectwo będzie zawierać wszystkie rodzaje udzielonej pomocy w formie tabelarycznej. Prace nad wdrożeniem nowej funkcjonalności *CBDOPW* są zaawansowane.

Odnosząc się do drugiego wniosku NIK, dotyczącego rozważenia wprowadzenia, finansowanego z Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości, specjalnego programu, adresowanego do byłych więźniów poszukujących pracy, uzupełniającego pomoc świadczoną osobom mającym trudności adaptacyjne po zwolnieniu z zakładów karnych, którego celem byłoby wsparcie w pozyskaniu zatrudnienia, pragnę poinformować, że Minister Sprawiedliwości jako Dysponent Funduszu Sprawiedliwości przeprowadził kompleksową analizę w tym zakresie w wyniku której stwierdzono, że wskazane zalecenie jest realizowane w całości w systemie ciągłym.

Środki Funduszu przeznaczane są m.in. na pomoc postpenitencjarną osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz osobom im najbliższym, udzielaną przez zawodowych kuratorów sądowych oraz Służbę Więzienną. Zakres świadczonej pomocy w ramach Funduszu Sprawiedliwości został wymieniony w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 września 2017 r., w *sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości*. Od 2018 roku program wsparcia dla osób opuszczających zakłady karne i areszty śledcze funkcjonuje i jest realizowany przez Dysponenta Funduszu Sprawiedliwości.

Dnia 13 grudnia 2018 r. Minister Sprawiedliwości działając jako Dysponent Funduszu Sprawiedliwości zatwierdził Program Pomocy Postpenitencjarnej udzielanej przez organizacje pozarządowe z Funduszu Sprawiedliwości w roku 2019. Natomiast w dniu 11 września 2019 r. Dysponent Funduszu Sprawiedliwości przyjął Program Pomocy Postpenitencjarnej udzielanej przez organizacje pozarządowe z Funduszu Sprawiedliwości na lata 2020-2022.

W obydwóch programach, między innymi dotacje, były i są przyznawane z przeznaczeniem na udzielanie pomocy osobom pozbawionym wolności zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz osobom im najbliższym, przez jednostki niezaliczane do sektora finansów publicznych i niedziałające w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszenia, fundacje, organizacje i instytucje. Programy te gwarantują kompleksowe i komplementarne wsparcie zindywidualizowane w odniesieniu do potrzeb konkretnej osoby. Wspierają funkcjonowanie systemu readaptacji społecznej skazanych, umożliwiając ograniczanie zjawiska recydywy *sensu largo* – rozumianej jako powrotność do przestępstwa, a także w wymiarze penitencjarnym – powtórnego odbywania kary pozbawienia wolności. Programy na 2019 r. oraz na lata 2020-2022 gwarantują całe spectrum oddziaływania na byłego więźnia, a nie ograniczają się jedynie do wsparcia w przygotowaniu do pozyskania, a następnie samego pozyskania zatrudnienia. Readaptacja więźniów odbywa się między

innymi poprzez: organizowanie i finansowanie poradnictwa prawnego, promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej, organizowanie i finansowanie szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe, pokrywanie kosztów egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe, organizowanie i finansowanie programów podnoszących kompetencje społeczne.

Powyższe działania mają na celu promowanie i wspieranie inicjatyw i przedsięwzięć służących skutecznej readaptacji skazanych oraz doprowadzenie do pełnej aktywizacji społecznej i zawodowej byłych osadzonych.

Z poważaniem,

Michał Woś

Sekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/